

Список використаних джерел

1. Скиба Е. К. Концепція розширення прав людини як складова інноваційних підходів політики Community Policing. Community policing: освітні практики: кол. монографі.; за наук. ред. канд. істор. наук, доц. К. М. Недрі. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023.С. 86-117.

2. Мілян Р. С. Порівняльний аналіз дефініцій «критичне мислення» та «логічне мислення». Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems, 2022. 54, с.121-125.

Аліна КОРЯГІНА

студентка ННІПО

Артур МАРГУЛОВ

доктор історичних наук, доцент,
професор кафедри міжнародних
відносин та соціально-
гуманітарних дисциплін
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ВОЄННИЙ СТАН: КОЛІЗІЇ

Питання захисту прав людини знаходиться на вершині світового порядку та у свідомості міжнародного співтовариства. Тенденцію до розширення та інтернаціоналізації концепції прав людини можна побачити в складній ситуації нинішнього міжнародного політичного сценарію. Багато хто бачить у цьому нову основу для зміни міжнародної політичної системи. Права людини є потужним інструментом внутрішньої та зовнішньої політики держав, потужною операційною парадигмою, спрямованою на боротьбу з авторитарним правлінням, та потужним аргументом на користь законних інтересів втручання. Йдеться про ідеї універсальності концепції прав людини, її захист та просування стають спільним інтересом світової спільноти. Ігнорувати їх означає заперечувати свободу і демократичні цінності.

У міжнародному досвіді останніх двох десятиліть концепція безпеки людини набула широкого поширення, а увага до неї, безперечно, зросла в умовах виникнення конфліктів та загроз нового покоління. Сьогодні питання особистої безпеки посідає центральне місце у міжнародних політичних дискусіях багатьох країн та організацій. Концепція була прийнята у тій чи іншій формі багатьма країнами та міжнародними організаціями (ООН та деякими регіональними організаціями). Зрозуміло, що ця концепція забезпечує оптимальну платформу для координації зусиль уряду щодо вирішення складних та багатогранних завдань захисту людини та викликає занепокоєння щодо деяких проблем, у тому числі можливості появи нових

підстав для необґрунтованого втручання та міжнародного напруження. Правозахисний рух ніколи не погоджувався із традиційною думкою про те, що питання прав людини є внутрішніми справами держав, а закони та держави мають право порушувати права людини та відокремлювати себе від внутрішньої юрисдикції як захисний бар'єр.

Сучасна система прав людини включає обов'язковий перелік основних прав і свобод людини та систему глобальних договорів, яких необхідно дотримуватись.

Проте військові питання міжнародного права залишаються елементом міжнародно-правової системи та не входять до теми українського військового права. Це означає, що особливе значення набувають проблеми застосування міжнародного права у правовій системі України, результатом яких має стати «відновлення» зобов'язань держави перед фізичними та юридичними особами, які діють у межах національної юрисдикції. Тому для розвитку законів у рамках військового права слід прагнути до прийняття норм, які частково «тиражують» норми міжнародного права, але з метою їх реалізації.

Зазначу також, що при розгляді особливостей військово-правової системи дослідники помилково вважають, що військове право включає міжнародні угоди. Це не правда. Міжнародні договори є частиною правової системи України, але не входять до її структурних елементів (галузі).

У зв'язку з війною в Україні немає необхідності квапити організацію масштабного дослідження в ході комплексу проблем, пов'язаних із національним законодавством збройних конфліктів. Тому що в дослідженнях не повинно бути помилок та неточностей.

Ураховуючи дію військового права у мирний час, можна розрізнити право мирного часу та право військового часу, а також можна провести чітку різницю між правом мирного та військового часу. Характеристики набуття чинності нормативними правовими актами та теоретичні конструкції їх припинення мають другорядне значення. Основна причина залежить від того, що норми військового права приймаються у час, але стають застосовними з початком військових дій, тобто головним чинником є настання особливих умов військової обстановки. Ця різниця умовність пов'язана з наявністю широкого спектра кризових ситуацій у яких збройна сила застосовується законно. У свою чергу, поділ «права у кризових ситуаціях» ґрунтується на спеціальних адміністративно-правових заходах, встановлених законами України. У той же час така різниця можлива, і необхідно змінювати стандарти, які використовуються у конкретних ситуаціях.

Найважливішою частиною системи військової юстиції та її інфраструктури мають стати «дії війни», норми та правові інститути, що регулюють застосування державою збройної сили, а також відносини, пов'язані із захистом жертв (мирне населення, поранені, хворі, військовополонені) під час міжнародних збройних конфліктів. Їх вплив відбувається через певні проміжки часу (початок і закінчення). Особливість

цього розділу полягає в тому, що його норми обов'язково мають ґрунтуватися на нормах міжнародного гуманітарного права, тобто міжнародно-правових зобов'язаннях України щодо обмеження збройного насильства, та не можуть їм суперечити. Однак зміст та характер українського військового законодавства відрізняються від міжнародних норм, а заявниками будуть фізичні та юридичні особи. Початок застосування таких правил має співпадати з початком військових дій (тобто з моментом виникнення права на індивідуальну чи колективну самооборону згідно зі статтею 51 Статуту ООН), а його закінчення – припинення активних воєнних дій (наприклад, місцева генеральна угода, капітуляція) або припинення стану війни (наприклад, одностороння заява, генеральна угода/декларація закінчення війни, мирний договір). Тобто дія правил «воєнних дій» дуже специфічна і визначається станом міжнародного збройного конфлікту на даний момент. Саме у такій ситуації під удар потрапляють Збройні Сили України, інші війська, військові частини та органи, які здійснюють оборонні операції.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що найважливіший елемент діяльності механізмів захисту права і свободи людини під час збройних конфліктів ХХ-ХХІ ст. є не роль міжнародного кримінального суду для переслідування злочинів проти прав та інтересів окремих осіб або у контролі за дотриманням договорів та стандартів міжнародного гуманітарного права, а у створенні правових механізмів для запобігання збройним конфліктам.

Велика робота проводиться щодо запровадження міжнародних стандартів захисту прав людини під час збройного конфлікту в Україні. Однак є деякі недоліки у повноваженнях державних чиновників та посадових осіб щодо забезпечення повного відображення прийнятих країною міжнародних зобов'язань у внутрішньодержавному правовому документі. Ці можливості безмежні і будуть, як і раніше, затребувані.

Список використаних джерел

1. Африканська хартія прав людини і народів. URL : <https://wikivisually.com/lang-uk/wiki/>.
2. Загальна декларація прав людини, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року. URL : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
3. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» № 389-VIII від 12.05.2015 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.
4. Європейська соціальна хартія. Збірка договорів Ради Європи. Київ : Парламент. вид-во, 2000. С. 65–86.
5. Конвенція про попередження геноциду та покарання за нього. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_155#Text.
6. Конвенція проти катувань та інших жорстких, нелюдських або тих, що принижують гідність видів поведіння та покарання. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text.
7. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105#Text.
8. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні звичаї. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text.

9. Міжнародна конвенція про захист прав дитини. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.

10. Основи міжнародно-правових стандартів прав людини :навч.-метод. посібник / за ред. Завідувача кафедри міжнародного та європейського права О. В. Бігняка. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 168 с.

11. Постанова Кабінету Міністрів України від 08 липня 2020 року № 573 «Питання запровадження та здійснення деяких заходів правового режиму воєнного стану». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/573-2020-%D0%BF#top/>.

Вікторія КУЗЬМИЧ

студентка ННІПО

Артур МАРГУЛОВ

доктор історичних наук, доцент,
професор кафедри міжнародних
відносин та соціально-
гуманітарних дисциплін
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

Основою громадського суспільства та його незмінним супутником — верховенством права є влада, громадянин, громада, єдність права та юридична рівність перед законом, але реалії сучасної України такі, що політико-правова культура характеризується низьким рівнем. Правовий нігілізм і слабкість демократичних традицій і можливостей. Громадське суспільство розглядається та аналізується вітчизняними та зарубіжними науковцями як унікальний ідеологічний феномен. Цікаві спостереження щодо ідеї інститутів громадянського суспільства можна знайти в працях українських юристів, політологів, журналістів XIX-XX століття.

Однак поняття «громадського суспільства» і його сутнісні характеристики залишаються дискусійними й сьогодні. Залишаються питання щодо стадії становлення, типів інститутів, форм взаємодії з державою, перспектив розвитку інститутів громадянського суспільства в умовах становлення соціальних держав. Ця наукова невизначеність уповільнює процес впровадження правових та законодавчих заходів. Політична реформа цій країні потрібна вже давно. Водночас слід зазначити, що в сучасній українській юридичній науці з'явилося чимало основоположних праць, що дають ґрунтовну методологічну базу для розуміння поняття, явища та форм розвитку громадянського суспільства. Проте всі вищезазначені дослідження